

Levél a Római Klubnak¹

Ebben a reménytelenséggel küzködő világban mindig felfigyelünk humanista kezdeményezésekre. A híres Római Klub magyar származású igazgatója, Aurelio Peccei, 1980-ban - pesti tartózkodása alatt - a klub programjáról szólva, többek között ezeket mondta:

"A Római Klub tagjai felelősséget éreznek a világ sorsáért..."

"A krízishelyzetre kétféleképpen lehet reagálni: Ülbe tett kézzel várni a végétélet napját, vagy perbe szállni vele. Én az utóbbi mellett törek lándzsát..."

"A vizsgálódások és elmélkedések időszakát most már cettek korának kell követnie. A tudományt új vágányra kell átállítani, az emberiség igazi igényei irányába..."

"Az emberről beszélünk, mert azt hisszük, hogy az a központi kérdés, itt lehet a jövő csatáját megnyerni..."

"Ha az ember jól funkcionál a világ is képes előremenni..."

Az újságírónak adott interjúbán elhangzott nyilatkozatai akaratlanul is optimizmust sugároztak. Amit az ember szeretne azt el is hiszi. Így történt, hogy levelet írtam Aurelio Pecceinek, még pedig magyarul. Az újságírótól megtudtam, hogy beszélgetésük magyar nyelven szólt, hogy pécsi származású és nevét is innen olaszosította.

Kíváncsisággal vártam válaszát, de ismét csalódnom kellett, mert a néhány soros francia levél így szólt: "A főnököm nem tud válaszolni levelére, mert nem ismeri az Ön nyelvét."

Javíthatatlan vagyok, mert azóta is hiszek a szép szavaknak.

Budapest, 1980 december

Fekete Dezső

1 A szerkesztőség ezt a levelet a Római Klub történelmének kuriózumaként jelenteti meg.

Aurelio Peccei
Via Giorgione 16300147
Club di Roma

Levél a Római Klubnak

Igen tisztelt Peccei Úr!

Érdeklődéssel olvastam magyarországi látogatásuk idején a sajtóban megjelent tudósításokat. Széleskörű tudományos munkájukban többek között figyelembe kívánják venni a közvéleményt és elsősorban a fiatal korosztályok jövőbeni elképzelései érdeklik Önöket. Ha már el is múltam hetven éves, mégis fiatalos hévvel szemlélem a világ eseményeit és egyike vagyok azoknak, akiket aggasztanak a borúlátó jövőképek, akik rettegnek unokáik sorsáért. Annyira megragadott, szinte fellelkesített az Önök bámulatos törekvése, hogy indítatva érzem magamat szerény, "utópisztikus" elképzeléseim közlésére.

A milliárdokat felemésztő fegyverkezések, félelem a háborútól, kimerülő élelmiszer és energiatartalékok, éhezések, betegségek, tömegnyomor és egyéb meg nem oldott problémákról olvashatunk napról napra. Kétségtelenül haladásnak tekinthetjük, hogy a világ tudósai vészjóslóan hívják fel a figyelmet a közelgő veszélyekre, hogy törik a fejüket miképpen lehetne elejét venni az egyre súlyosbodó bajoknak.

Szükségtelen felsorolni a különböző elemzéseket, lehangoló megállapításokat. Önök nyilván sokkal alaposabban tájékozottak az amerikai Council on Environmental Quality, az EB Haas, M.P. Williams D. Babai, I. de Castro brazil orvos (Az éhség földrajza) munkáiról. Köztudott, hogy az ENSZ intézményei is behatóan foglalkoznak az égető kérdésekkel és mindennek ellenére úgy vélem a statisztikai adatokon a precíz kiértékeléseken, a tudományosan megalapozott diagnózisokon túl, a gyakorlati megoldásoktól még nagyon messze vagyunk. Hiányoznak azok a konkrét elképzelések, azok a megvalósítható javaslatok, melyek valóban lehetőségeket tárnának fel a kívánt kibontakozás elérésére.

Kétségtelen, hogy a megoldások alapvető kritériuma az anomáliák feltárása, a súlyos helyzetek, a tragikus körülmények ismertetése. Ugyanakkor az emberiség türelmetlenül várja a pozitív lépéseket és a jelenlegi diagnózis korszakából a terápia éveibe szeretne jutni. Olyan állapot ez, mint egy nagy kórházi terem, melyben a professzor végiglátogatja a betegeket, pontosan kifejti a szimptomákat, sorra közli a betegségeket a paciensekkel. A betegek azonban rimánkodva kérdezik: de Tanár úr kérem mikor, mitől fogunk meggyógyulni?

Ne legyünk rosszhiszeműek, az objektivitás kedvéért ismerjük el valami nagyon lassan mégis történik, de ezek csak tüneti kezelések. A kívánt intézkedések az országúti sebességhez képest még a csigalassúságot sem érik el.

Ittlétük beszélgetéseiből kiviláglik, Önök mindenképpen azon vannak, hogy a tudósok értékes tanulmányai ne maradjanak archívum anyagok. Ahogy Peccei úr mondta: "A krízishelyzetre kétféleképpen lehet reagálni: Ölbe tett kézzel várni a végítélet napját, vagy perbe szállni vele. Én az utóbbi mellett török lándzsát."

A nyilatkozataiból meggyőződtem, hogy az Önök fáradozásai a legfigyelemreméltóbbak és leginkább reménykeltők. "A vizsgálódások és elmélkedések időszakát most már a tettek korának kell követnie. A tudományt új vágányra kell átállítani, az emberiség igazi igényei irányába." "...Szeretem az embereket és az emberiség megérdemli, hogy megmentsem." Az újságíróknak adott egyéb válaszai arról vallanak, hogy a Római Klub tagjai az Ön irányításával valóban újszerű kezdeményezést készítenek elő, de ezen túl és mindezt szenvedéllyel, szinte forradalmi hévvel kívánják véghezvinni.

Ha követeljük az új korszak bekövetkezését, nem lehet számunkra érdektelen annak vizsgálata, vajon milyen események, milyen körülmények érlelték meg a történelem egyes periódusait. Köztudott, hogy az egyes korszakok változását a termelési feltételek, a gazdasági körülmények, általában a munka magasabb színvonala mozdította elő. A termelékenységét évszázadok során a különböző tudományok, elsősorban a műszaki tudományok rohamos fejlődése befolyásolta.

Az emberiség életkörülményeit nemcsak a technika szédületes fejlődése, hanem egyéb, többek között a társadalomtudományok is befolyásolták. Az előrehaladásban nagy gondolkodók is oroszlánrészt vállaltak. Ezek a rendkívüli egyéniségek, az eretnenség vádjával nem törődve, sokszor életük feláldozásával, túrve a megaláztatást, szívósan küzdve gondolataik megvalósításaért, mindenkor az emberiség jótevői voltak. A nagy gondolkodók írásai a történelem menetére mindenkor nagy hatást gyakoroltak. A világgazdaság mérhetetlen ereje, vitalitása, magas fokú termelékenysége máris bázisa lehet egy új korszak megteremtésének, de ez a lehetőség sem elegendő. Korunkban is eszmékre, tudósok gondolataira, kimagasló, tehetséges egyéniségek fellépésére lenne szükség.

Az öt világvallás eszméit, tanait százmilliók követik. A vallások nemcsak az alapjukat szolgáló társadalmi viszonyokat fejezték ki, hanem mozgásba hozták a történelmet. A vallási egyeduralkodók az erőszakkal véghez vitt hittérítések mellett reformtörekvéseket és a tudományok fejlődését is előmozdították. Mohamed világtörténelmi nagysága az arabokban addig ismeretlenül szunnyadó erőket szabadított fel. A keresztény eszmék egyeduralkodók voltak az egész nyugati világban és a legnagyobb teljesítményeket nyújtották. Sorsdöntő jelentőséggel bírt a reformáció megjelenése is.

Owen, Saint Simon, Proudhon, Fourier, Montesquieu, Voltaire, Rousseau írásai nagymértékben hatottak a francia forradalom eseményeire. A XVIII. századi német materialista filozófia, az angol politikai gazdaságtan, a Fabius Társaság néhány személyiségének értelmi ostroma, Webb Sidney és társainak elméleti munkái pozitív hatást gyakoroltak a közélet fejlődésére.

Kétségtelen, hogy manapság is szükség van olyan elméletekre, eszmékre, amelyek végső fokon az emberiség gondjait enyhíthetnék. Elképzelésekben, javaslatokban nincs hiány, de tudunk-e olyan gondolatokról, melyek a múlt-hoz hasonlóan gyökeres változások bekövetkezésére hatnának.

Az emberiség évszázados fejlődését mindenkor egy-egy új gondolat mozdtotta elő. Felesleges lenne felsorolni a nagy gondolkodók zseniális elképzeléseit, melyek az emberiség életkörülményeiben lényeges változásokat tet-

tek lehetővé. Új korszakot jelentett a mikroszkóp, a gőzgép, az elektromosság és napjainkban az atom, az elektronika.

Mi lehet korunkban az új eszme lényege, mely erjedést, konstruktív folyamatot, mindenki által kívánt kibontakozást képes előidézni? Túl egyszerűnek látszik és mégis döntő fontosságú, ha végre felismerjük az ember szerepének, tevékenységének jelentőségét. Emlékszem budapesti szavaira: "Az emberről beszélünk, mert azt hisszük, hogy ez a központi kérdés, itt lehet a jövő csatáját megnyerni". Kapaszkodjunk meg ebben a bölcs megállapításban és tegyük fel a kérdést: általában emberekkel vagy csak egyes emberekkel akarjuk-e a csatát megnyerni? Nem kellene-e mindenekelőtt azoknak az embereknek a ténykedését látni, akik irányítanak, vezetnek és működésükkel tömegek munkájára, magatartására képesek hatni. Lehet-e kétségbevonni, hogy az élet minden területén a vezető ember tevékenységének van különös jelentősége.

Ha mindezzel egyetértünk, úgy igen időszerű lenne a "The right man the right place" elvének a köztudatba vésése. Felmerül tehát a nagy kérdés: Kiktől várható az új eszme? Kik képesek harcolni egy gondolat elterjesztéséért, amely tömegekre hathatna? Annak idején Jézus, Buddha, Mohamed és mások tömegmozgalmakat teremtettek. Ha a társadalom tudósaira vár a feladat új elmélet kidolgozására, olyan elképzelések köztudatba vitelére, mely egy új korszak kibontakozását teszik lehetővé.

Minden hivatalos intézmény igénybevétele nélkül, kormányintézkedések mellőzésével, éppen Önökre hárulna a nagy kezdeményezés, mert a "Római Klub tagjai felelősséget éreznek a világ sorsáért." Humánus beállítottságuk és a világszerte elismert tevékenységük predesztinálja Önöket a megfelelő tudósok felkutatására.

Az évszázadok folyamán sokszor történt meg, hogy a betű, a könyv milliókat ejtett gondolkodóba, tömegek szemét nyitotta fel. Mindenkor bebizonyosodtak Shakespeare szavai: "Sem kőtorony, sem rézből vert falak a szülkégű börtön, sem kemény bilincs a szellem erejét meg nem köthetik." Könyvek korszakokat változtattak meg és hiába égettek meg sok ezer könyvet, mégis fennmaradtak olyan írások, melyek az erőt, az életet, a szépséget fejezték ki és adták az emberiségnek.

Elképzeltető, hogy az Önök kezdeményezésére írók, tudósok kollektívája építő gondolatokat terjeszt és irányt szab a jobb jövő megvalósításához. Mindenekelőtt a világsajtó hasábjain jelennének meg sorozatosan a "The right man the right place" elvét ismertető, elemző cikkek. Az olvasók százával küldenék leveleiket, melyek nemcsak egyetértésükről tanúskodnának, hanem okos, értékes javaslatokkal bővítenék a tudósok értekezéseit. Így akár néhány év után sor kerülhetne az írókból, történészekből, pszichológusokból, közgazdászokból és másokból álló tudóskollektíva által szerkesztett mű kiadására. Miről kellene tájékoztatni, meggyőzni az olvasók millióit? A bevezetőben ismertetni kellene az évszázadok eszmeáramlatait, azok miképpen hatottak, alakították a különböző korszakokat. Milyen szerepe volt a történelem menetében egyrészt a nagy gondolkodók írásainak, másrészt, a kimagasló egyéniségek politikai, gazdasági tevékenységének. Észre kell vennünk ezeket a jelenségeket és a történelem színpadán fel kell ismernünk Nagy Péter, Napóleon, Washington, Lincoln, Lenin, Rooseveltt és a többiek jelentőségét. A világ gazdasági fejlődésében látnunk kell a Fordok, Boschok, Siemens és a tehetséges vállalkozók, szervezők szerepét is.

Belenyugodhatunk-e azonban abba, hogy "adódnak", "kitermelődnek" kimagasló vezetők, dinamikus, becsületes államférfiak? Tűrnünk kell-e hogy alkalmatlan, korruppt politikusok kerüljenek egy ország vezetésébe? Lehet-e a véletlenre bízni milliók, százmilliók sorsát? Az általános haladás nem követeli-e meg, hogy valóban megfelelő emberek vezessék a népeket?

A szelekció problematikájának elemzése mindenképpen megkívánja ezt a történelmi visszapillantást.

A technika ésszerűen, csodálatos precizítással éri el, hogy a gépeket okos motorok tartsák üzemben. Nem elégszik meg csak a folyamatos működéssel, hanem egyre tökéletesebbé teszi a mechanizmusokat. A társadalmak gépezetének javítása nem kívánná-e meg az állandó korszerűsítést? Ennek a gépezetnek a hajtóműveit nem kellene-e ugyanazzal a szakértelemmel, gondossággal megkonstruálni, mint bármely erőművét? Fel kell tehát ismernünk annak szükségességét, hogy a vezetők kiválasztására is tudományos módszerek szükségesek. Egy új tudományt, az "Emberértékelés" tudományát kell megalapozni.

Felmerül az ellenérv, vajon szükséges-e a kiválasztást tudományos módszerekkel végezni? Az ember veleszületett tulajdonsága, hogy szívesen látja a jó vezetőt: gyermekkorban is élnek a helyes meglátások. Verne Gyula regényének gyerekei is a legokosabbakat kívánják vezetőjüknek, amikor vezért választanak, aki kormányozza a szigetet. "Kit válasszunk...kérdezte Briant. Hát azt, aki a legbölcsebb mindnyájunk között... a mi Gordon barátunkat!"

Nem kétséges, hogy az üzemeket, vállalatokat, közintézményeket és politikai szervezeteket nagyrészt megfelelő emberek, kellő szakértelemmel, szervezőképességgel vezetik. A jelenlegi úgynevezett ösztönös kiválasztás folytán megfelelő polcra kerülnek a nagy tudású, tehetséges emberek. Bármennyire érvényesül a józan megítélés, az élet sokszor rácafol. Az egyéni, a csoportérdekek, a szubjektív megítélés, a protekció és a különböző mesterkedések gyakran akadályozzák az alapvető követelmény betartását, vagyis a legjobbak érvényesülését.

Igy történik számtalan esetben éppen a tudományos szelekció szükségességének fel nem ismeréséből, az alkalmatlanok, a becstelének porondra lépései. Ahogy a technika mindenkor a tudományos módszerek igénybevételel fejlődik, úgy kell az ösztönös kiválasztást is tökéletesebb szintre emelni.

"Milyen ember a művezető?" "Milyen ember az igazgató?" "Milyen ember a miniszter?" kérdik szinte naponta az emberek milliói, szerte a világon és nem is sejtik mennyire lényegbevágó a kérdésük feltevése. Egy vállalat, egy üzem kielégítő működése, rentabilitása nagyrészt vezetőinek szaktudásától, rátermettségétől függ. A tulajdonosi érdek vasszabálya megköveteli, hogy minden munkahelyen alkalmas vezetők működjenek. Az állami intézmények tulajdonosainak, a népnek ugyanúgy érdeke, hogy megfelelő emberek legyenek fenn a vezetésben?

A vezetők tudása, magatartása törvényszerűen mindennemű munka teljesítményére rányomja bélyegét. Helytelen lenne minden sikert vagy eredménytelenséget a vezetőknek tulajdonítani. A teljesítményeket külső, objektív körülmények befolyásolják, nehezíthetik természeti csapások és mégis minden munka kiértékelésénél kimutatható a vezetők szerepe. Akadályok,

nehézségek leküzdését eredményesebben végzi el a tehetséges, nagyobb tudásu, képességű vezető.

Az élet bőven termeli a váratlan fordulatokat, az újabb és újabb gondokat okozó kívülről zúduló problémákat és mindez egymagában indokolja a legjobbak, a legtehetségesebbek előre állítását.

Az új tudomány hosszadalmas folyamat során alakul ki és bármennyire még messze vannak az eredmények, mégis el kell kezdeni olyan alapok lerakását, melyek a jobb jövő kialakítását biztosítják. Újszerűsége ennek a tudománynak, hogy annak fejlesztésében nemcsak a hivatásos tudósok, hanem minden érdeklődő is résztvehet. A hétköznapi eseményei, az emberek széles körű tapasztalatai érlelik meg a tudomány előírásait és azok gyakorlati alkalmazását.

A tudomány tézisei elsősorban az elengedhetetlen követelményeket elemzik. Milyen fokú szaktudás szükséges a különböző munkaterületeken, kezdve a legmagasabb államigazgatási intézményektől, egészen egy vállalat csoportvezetőig. Mennyire szükséges a szaktudás vizsgálatán kívül a vezető ember jellemének, magatartásának, magánéletének ismerete is.

Cáfolni kell az ellenérvet, mely szerint csak az anyag tulajdonságai ismerhetők fel. Szembe kellett nézni azzal a nézettel, mely a természettudományok módszereire hivatkozva, kizártnak tartja az emberek megítélésének tudományos eljárást. A radar, az űrrepülés, a számítógépek korszakában nem lehetetlen az emberi jellem, a tudás kiértékelése. Az információk lehetőségei széles köre az egyéniségekről megközelítőleg pontos képet adhat.

Bűnös ténykedések esetében a rendőri szervek általában alapos felderítést végeznek. Az újságírók munkája is bizonyítja, hogy kimerítő jellemrajzot képesek adni egy-egy emberről. A környezet megnyilvánulásának igénybevételével, mélyreható beszélgetésekből rajzolják meg az ember "arculatát".

Az olimpiák, a színpadok, a koncerttermek szereplői nem arathatnának sikereket, ha nem vennék figyelembe a szakemberek, de még a laikusok véleményét is. A népek karmesterei sem nélkülözhetik a többség elismerését,

kell-e hangsúlyozni, hogy a pozícióba helyezés előtt kell a képességekre, a karakterekre fényt deríteni.

Fel kell használni a pszichológiai kutatások eredményeit.

A pszichológia tudományát már igénybe vesszük a különböző pályaválasztási módszerekben. Kulcspozíciók betöltésénél legalább olyan alapos vizsgálatra lenne szükség, mint például egy gépkocsikezelő alkalmasságának megállapításánál. A pszichológiai kutatások egyik igen fontos feladata a szimpátia és antipátia törvényszerűségeinek, jelenségeinek kimutatása, miképpen hatnak ezek a sokszor alig észlelhető összefüggések a vezetői állások betöltésére, végső fokon gazdasági, közügyi, politikai intézkedésekre.

A több mint tíz éve megtartott pszichológus kongresszuson bebizonyosodott, hogy a pszichológia végleg igazi tudomány lett, kiszélesedett a területe és behatolt az élet minden kérdésébe. Leszögezték, hogy minden emberi cselekvésnél helye van a pszichológiai vizsgálatnak. Kívánatos lenne, ha a neves pszichológusok megállapításaikon felül követelnék: legyen ennek a tudománynak nagyobb tekintélye, a kutatásaiknak az eddigieknél jóval nagyobb gyakorlati haszna.

Ma is időszerűek Stefan Zweignek, Sigmund Freudról szóló sorai:

"E nagy és szigorú szellem a mi korunkban mindenkinél inkább elmélyítette, kibővítette az emberi lélek ismeretét... bemerészkedett a földalatti ösztönvilág eddig járatlan és riadtan elkerült zónáiba, tehát azokba a szférákba, amelyre éppen az ő kora ünnepélyes tabut mondott. Öntudatlanul megérezte ez az optimista liberális világ, hogy szelleme mély pszichológiájával mennyire aláássa az értelem és haladás ösztönökön diadalmaskodó erejéről dadogó tételüket, s a leleplezés irgalmatlan módszere milyen veszélyes a kényelmesek közömbös módszerével szemben..."

Mindezek az elméleti fejtegetések nagyon üdvösek és kétségtelenül kívánatosak, de hogyan érhető el, hogy a megállapítások ne maradjanak papíron, ne keveredjenek el a fiókokban. El kell érni, hogy az új elmélet sorai testet öltsenek, hogy azokból betartható útmutatások, a gyakorlatban beváló rendszabályok szülessenek. A lehetőséget erre a közvélemény adja.

Jelentős fejezet szóljon a közvélemény problematikájáról, mert ez a ma még szunnyadó, de mégis eleve természetes energia képes egyedül arra, hogy a helyes elgondolásokat a valóságba ültesse.

A történelem egyes eseményei megmutatták mennyire volt döntő a tömegek akarata, mennyiben játszott közre a sokak beleszólása.

A közvéleményt sokszor károsan befolyásolták, a népeket hamis vágányra terelték, aminek következtében katasztrófák is keletkeztek, mégsem lehet ennek a természetes erőforrásnak hasznos voltát vitatni. A természetadta energiák, a víz, a szél, a nap, az elektromos energiáknak konstruktív célokra történő felhasználása számtalan emberélet feláldozását jelentette. A tudomány mindennek ellenére tovább haladt, sokszor rögös útján. Egymagában az a tény, hogy írók, filozófusok a kollektív értelemről, a demokratikus szabadságjogokról évszázadok óta elmélkednek, világosan mutatja mennyire fontos ezt a természeti erőt kiaknázni, annak erejét fokozni.

A közvélemény manapság még gyerekcipőben jár, ezért ez az erő még kihasználatlan. Ahogy a Föld mélyében elfekvő kincseket évszázadok során feltárták, úgy elképzelhető a népek okos meglátásainak, javaslatainak az eddigieknél nagyobb mértékű érvényre juttatása.

A tömegek véleményéből bármennyire ellentétes nézetektől terhes, lezűrhető a pozitív, a haladó megnyilvánulás. Ha tisztítani lehet szennyvizet a tudomány segítségével, akkor feltétlenül elérhető, a helytelen nézetek felismerése, a romboló, a hátráltató befolyások elhárítása.

Az emberértékelés tudományának az egyik fő feladata annak kidolgozása, milyen módon használható fel a közvélemény kimeríthetetlen energiája a vezető emberek pozícióba helyezésében, a szelekcióban. Az új elmélet szakmai és laikus közvéleményt vesz figyelembe és beható következtetésekre jut, mikor kell az egyiket, a másikat avagy mindkettőt egy-egy vezető kijelölésénél alaposan számításba venni.

Eljött az ideje annak, hogy a népekben rejlő okos elgondolások, javaslatok felszínre kerüljenek, hogy a jó kezdeményezések minden téren hasznosítva legyenek. Fel kell ébreszteni az embereket: lássák mennyire döntő számukra, hogy becsületes, humánus emberek vezessék őket. Idézem megállapítását:

"Az embereket, embercsoportokat és az egész társadalmat meg kell tanítani újfajta módon tanulni." A könyv, az Új Írás ezt a történelmi leckét fogja tanítani. Döbbenjenek rá, értsék meg végre az emberek, hogy nem közömbös számukra az, hogy milyen képességű vezetők irányítják sorsukat. Követeljék a "legbölcsebbeket" ugyanúgy, mint Verne gyermekei.

Tisztában vagyok azzal, hogy még messze van az az idő, amikor az "Emberértékelés", ez az új elmélet gyakorlattá válik. Mindezek ellenére a magot el kell ültetni, a diófa is évek múltán hozza termését.

A Római Klub törekvéseinek a szocialista országokban is óriási a visszhangja és természetesen örömmel fogják tapasztalni, hogy az USA vagy az NSZK igen kiváló emberanyagából a legtehetségesebb, humánus beállítottságú államférfiak kerültek a csúcspozíciókba.

Hazánkban nemcsak a jövőkutatással foglalkozók, hanem általában a tudósok, a közgazdászok, energetikusok is élénk érdeklődéssel kísérik a Római Klub munkáját. Különösen egyetértünk azzal a megállapításával, amely az "emberi tényező" vizsgálatára vonatkozik. Mi is valljuk, hogy ha "az ember jól funkcionál a világ is képes előremenni."

A Római Klub másik missziója remélhetőleg nem a távoli jövőben hoz eredményeket. Nincs nemesebb cél, mint a Kelet és Nyugat közötti megértés, a nemzetközi együttműködés elősegítése. Ezt a törekvést szolgálják Önök, amikor szerte a világon az államférfiaknak felelősségtudatát, lelkiismeretét igyekeznek felkelteni. Örvendetes, hogy a Római Klub mindehhez, mint ahogy Ön említette máris hozzájárult. Erőfeszítéseik nyomán bizonyára tettek, intézkedések jelentkezni fognak.

Anélkül, hogy lebecsülnénk az államférfiak, valamint az ENSZ tevékenységét, felmerül a kérdés, valóban tőlünk függ-e a világ megváltoztatásának sorsa? Nem kellene-e a konzultációkat tovább szélesíteni és szűkebb kapcsolatok megteremtésével a politikusok "főnökeit", a valóban felelős személyeket megkeresni, eszmecsere-t velük folytatni. Kétségtelen nehéz, rögzös út vezet a világ uraihoz és most Önökben bízunk, hogy azt végigjárják. A trösztök vezetői bármennyire is foglyai "az évszázados törvénynek, a pillanatnyi gazdasági, politikai helyzetnek", mégis elsősorban tőlük függ az a fordulat, mely új vágányokra terelheti a fejlődést. A multinacionális vál-

lalatok urai között szép számban vannak koncepciózus, szenvedélyesen újat kereső, haladó gondolkodású emberek, akik nélkül, hogy lemondának vagy akár háttérbe szorítanák profit érdekeiket, hajlamosak új kezdeményezésekre, megértve a kor égető problémáit.

Alapos érveléssel a tudósok ismételt figyelmeztetéseivel valószínűleg sikerrel jár jó néhány kimagasló egyéniség meggyőződése. A háborús katasztrófák személyes érdekeiket is veszélyeztetik és családjukat, unokáikat is sújthatják.

Hiábavaló törekvés lenne a humánusra appellálni, mert még sokan nem érzékelik a leselkedő veszélyt és az aggodást százmilliók életkörülményeiért. Az emberiség fejlődésében mindenkor a gazdasági érdekek játszották a főszerepet. A konzultációk sarkalatos pontja tehát a pénzügyi érdekek, az üzleti perspektívák hangoztatása lenne. Nyilvánvaló, hogy ezeket a szempontokat kellene előtérbe helyezni, rámutatva a világgazdaság még kihasználatlan lehetőségeire.

A Kelet és Nyugat közötti kooperációk számai már biztató jelenségek. Elképzelhető ezeknek olyan mérvű fokozása, amely kiküszöböli a két nagyhatalom közötti háborús konfliktust. A mamutvállalatok urali milliárdos befektetései, az amerikai-szovjet érdekeltségek folytán ésszerűtlen lenne a beruházások elpusztítása. A történelem eseményei bizonyítják, hogy a gazdasági érdekek még a bombázó gépeknek is megálljt parancsolhatnak. Ma még elképzelhetetlen a hadiiparban az együttműködés, de az űrkutatás, a bolygóközi repülés egyre erősödő fejlődése szükségszerűen világméretű kooperációkhoz vezethetne, ezzel megteremthetné a békés együttműködést.

"Nem utópia, nem fantazmagória, nem álom az, hogy az egész emberiség egyetlen hangyabolyba fog tömörülni, egy nagy Cosmopolisba, ha nem is egy városban, de egy szervezetben. Ez a fejlődés egyetlen lehető, szükségszerű útja. Enélkül visszasüllyedünk a barbárságba, majd a vak állati életbe és végül elpusztulunk a föld színéről. Nyilvánvaló dolog, hogy egy alkotó forradalom, csak akkor érheti el célját, ha hatalommal rendelkezik. Az is világos, hogy ma már a legnagyobb hatalom a modern nagyipari vezérek, a pénzkirályok kezében van. Tehát csak ezek változtathatják meg az emberi élet irányait... Ötven év leforgása alatt eljuthatunk oda, hogy a legellentetesebb-

nek látszó szervezetek, mint például a kommunizmus és a nemzetközi pénzügyvilág megegyezzenek.”

H.G.Wells a nagy angol író még a század elején írta le jövődőlését, de időszerűsége napjainkban semmivel sem csökkent.

A műtőasztaloknál, a kutatólaboratóriumokban már megtalálják a közös nyelvet. Az Antarktisz csak békés célokra lehet felhasználni, az örök jég világa gyönyörű példája a nemzetközi összefogásnak.

Amerikai bankszakemberek több ízben felhívták a figyelmet a Szovjetunió hatalmas nyersanyagtartálékaira és terjedelmes tanulmányokban fejtették ki a különböző kooperációs lehetőségeket. Az üzletemberek érdeklődése a gazdag Szibéria iránt egyre fokozódik. Elismert tudósok állítják, hogy a világ bankárjainak elhatározásai a béke korszaka felé vezethetnek. A világproblémák kielégítő megoldása csakis világgazdasági koncepcióval, széles körű gazdasági együttműködéssel érhető el. Ha tehát a pénzügyi csoportok vezetői felismerik a realitásokat, úgy elképzelhető a kívánt kibontakozás, egy új korszak alapjainak lerakása.

Irunk, beszélünk a jelenkor problémáiról és ugyanakkor viszonylag többet foglalkozunk a jövővel. A futurológia ma már elismert tudomány, a jövőkutatásnak terjedelmes irodalma van. Tudományos elemzésekkel megrajzolják a jövőképeket, írnak nagy távlatokról, köznapi és tudományos jövőtudatról. Az alapos kiértékelések az emberiség égető, aktuális problémáira kielégítő választ, megközelítőleg is elfogadható megoldást mégsem adnak.

Különböző ideológiai művek jelennek meg, milliós példányszámban propagálnak filozófiai elképzeléseket, de ezekből hiányzik a konstruktív horizont, a biztató perspektíva. Ezek az ideológusok általában reménytelenséggel szemlélik az eljövendő századot is és az "illúzió alkonyáról", "elhalt hit"-ről beszélnek. Az emberi kapcsolatok társadalmi kihatásainak kérdését alig érintik a tudósok, szó sincs a közvélemény nagyobbmérvű érvényesülésének lehetőségeiről, még kevésbé erkölcsi tisztulásról. A történelem tragikus eseményei bizonyítják, hogy milyen következményekkel jár hamis eszmék terjesztése, mennyire veszélyes az, ha a tömegtájékoztatót, a felvilágosítást lelkiismeretlen emberek irányítják.

Meggyőződésem, hogy a kívánt fejlődés elérésére az Emberértékelés gondolata, ez az új elmélet hivatott. Ha lehetőség nyílik ennek az eszmének a terjesztésére, úgy az a tömegek tudatába behatolva, előbb-utóbb gyakorlati megvalósítást tesz lehetővé. Az emberértékelés győzelme a kívánalmaknak megfelelően fogja átalakítani a kormányok igazgatási apparátusának személyi összetételét.

Elavultnak fogják tekinteni a választási rendszereket és a jövő embere szinte érthetetlenül olvassa a Gallup Intézet közvéleménykutatói felméréseit, a jelöltekről szóló lesújtó véleményeket, a szavazatok semmitmondó jelentőségét.

A közhangulat hatására még a monopóliumok vezetése is az objektív körülményeket helyesen mérlegelő emberek kezébe kerül. A világméretű energiaprogram, az ökológia, az elmaradt népek felemelése, az infláció, a fegyverkezés problémáinak megoldása végső fokon a felső "vezérkar" embereinek intézkedéseitől függ.

Okos, becsületes vezetők hangadásával a háború és béke kérdése új megvilágításba kerül. A békemozgalmak új tartalommal telítődnek meg és tudatosodik, hogy a háborúk kirobbantását nem természeti jelenségek, nem a jóisten, hanem felelős emberek idézik elő. Már Shakespeare is átkot szórt arra a korra, amelyben "a vakok nyáját egy maroknyi bolond vezeti". A tömegek által kiharcolt új kiválasztási rendszerrel, a réalpolitikusokkal, a világbékéért állhatatosan küzdő államférfiakkal elérhető az új kor, melyet már nem kell megátkozni.

Soraimat valószínűleg sokan reménytelen ügynek, naív elképzelésnek tartják. A kételkedők bizonyára megfélemedeznek azokról az úttörőkről, akiknek álmai, megvalósíthatatlannak látszó javaslatai végülis a civilizációt, az emberiség jobb életkörülményeit eredményezték.

A művészetek kimeríthetetlen gazdagságának évszázadait, majd a műszaki tudományok, a technika csodáinak éveit az új humanizmus korszakának kell követnie. A világhatalomvesztés veszélye a társadalomtudományok fejlesztését, az ember értékelésének megvalósítható gyakorlatát, a humánus teljes győzelmét sürgeti.

Igen figyelemreméltó Peccei úr megállapítása: "Jelenlegi bajaink gyökere a hihetetlen vakságban van: nagy az aránytalanság a technikai újítások gyors halmozása és az ezzel együtt járó szükséges társadalmi változások felmérése között. Ebben a tömegtársadalomban, amelyet építünk, a magánéletre, a személyes szabadságra gyakorolt nyomásnak sajátos módon sokkal komolyabbnak kell lennie, mint a múltban bármikor..." (The Observer 1972 III. 18.) Az utókor vádoló szava számonkérheti, miért nem követte a gyógyítás ezt a vitathatatlanul helyes diagnózist.

Misszionáriusokat látok Önökben, akikre égetően szükség van, akik az ellentéteken keresztül az emberiséget összekötő eszmékre figyelmeztethetnek és egy eljövendő korszak alapjainak megteremtését kezdeményezhetik.

Budapest, 1980. december

Fekete Dezső

993/5

A szedés és a nyomtatás a Társadalomkutató Intézet
házi sokszorosítójában készült.

A szedés Bosnyákovits Józsefné munkája,
a tördelést Kocsis Gábor készítette.

A nyomtatás 1993. augusztusában készült.